

A chicagói árutőzsde születése

Egy egyszerű telegramma 1848 első napjaiban hírül adta, hogy megnyitották az Illinois-Michigan csatornát a hajóforgalom számára. Hogy mi köze van ennek a tőzsdéhez? Több, mint gondolnánk!

A Michigan-tó déli csücskében ott porosodott egy kis falu, Chicago. Körülötte gazdagon termő földek, ahol végeleáthatatlan mezőkön, a jó zsíros földben csodálatos minőségű búza termett. Azzal, hogy hajózható csatornával kötötték össze az Illinois folyót a Michigan-tóval, valósággal forradalmasították a környék közlekedését, közelebb hozták a falvakat, városokat egymáshoz. Fekvése szinte kínálta, hogy Chicago legyen a közlekedési csomópont. Amúgy is szerették ideszállítani búzájukat a környék gazdáit, mert itt többet adtak érte, mint helyben. ... Chicago egyik percről a másikra nyüzsgő várossá, forgalmas kereskedelmi központtá nőtte ki magát. Aratások után igazi hajóraj közeledett felé a Michigan-tó felől és a kontinens belső, búzatermő részeiről egyaránt. De jöttek a megrakott vasúti vagonok és nehéz terhükkel az ökör vontatta echós szekerek is. Annyi búza gyűlt össze, amennyit együtt addig még soha senki sem látott. A csatorna átadásának évében megalakult Chicagóban nyolcvankét üzletember vezetésével a kereskedelmi tanács. Hogy miért?

Az emberekben ugyanis egyre nőtt a meggyőződés, hogy ennyi termékkel a hagyományos vásáros módon nem lehet már kereskedni. Az árucseré lebonyolításával csak akkor birkózhatnak meg, ha újítanak. Gondoljuk meg, akkoriban még nem ismerték a szabványosítást. Ahány szállítmány, annyi fajta és minőségű búzát jelentett. A minősítések késhegyig menő vitákat váltottak ki az eladók és vevők között. A gabonát pedig száraz helyen tárolni kellett. Megfelelő raktárak híján gyakran megpenészedett az áru. Nem volt egységes súlymérték sem. Mindezek azt eredményezték, hogy a vevő gyakran zsákbamacskát vett. ... Az árak is nagyon bizonytalanok voltak. ...

A káoszról hamar kiviláglott: ez így nem mehet tovább. A kereskedelmi tanács úgy döntött, hogy kereskedelmi központot hoz létre, amely őrzi mindenki érdekeit, letöri az árdragítók kedvét, és éberem őrökdi a törvényesség, a méltányosság fölött. Sietve életre hívták a tőzsdét s annak vezetését azzal a céllal, hogy fenntartsák az árucseré forgalmát, hogy ösztönözzék az egységes kereskedői szokások bevezetését és alkalmazását, hogy lehetővé tegyék az információcserét, s hogy mindenki számára biztosítsák a jogot a méltányos haszonhoz.

Már az első igazgatósági ülésen kinevezték az ellenőröket, akik a gabonák minőségét vizsgálták. A fajták rendszerezését és csoportokba sorolását később a kormány által kinevezett hivatásos szakértők végezték. Lassan kialakultak a szabványok és az egységes súlymérték. Ezeket állandóan ellenőrizték, csak úgy, mint a minőséget. Így gyakorlatilag megszűnt a csalás lehetősége. A Chicagóban kidolgozott szabványrendszert végül az egész világon elfogadták és használták. ...

Megépítették a tőzsde épületét, ahol azóta is a kijelölt helyen, ahogy a szaknyelv mondja a „padlón” folyik az adásvétel. Csak éppen manapság ezt nem a kereskedők, nem a felhasználók, nem a spekulánsok, nem a termelők végzik, hanem tanult, képzett ügynökök. Az ügyfelek ma legfeljebb a karzatról tekingethetnek le a „padlóra”.

Készült Bozzai Rita: ...nem az égben köttetnek c. könyve alapján. (Kozmosz 1985.)

Kérdések:

Milyen jellegű áruk kerülhetnek az árutőzsdére?

Miért volt szükség a búza fajtáinak kategóriákba sorolására (szabványosításra)? Mi volt a szerepe az ellenőröknek?

Miért hoztak létre egységes súlymértéket?

Mi a különbség a hagyományos vásáros és tőzsdei kereskedés között?

Miért hoztak létre kereskedelmi tanácsot? Mi volt a szerepe a tőzsde vezetésének?